

С. Мазуренко,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ У МЕДІАПРОСТОРІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Постановка проблеми. Питання порушення авторських прав у медіапросторі під час воєнного стану є надзвичайно важливим в умовах сьогодення, коли інформація та медіа стали основними інструментами впливу на суспільну думку, формування громадянської свідомості та мобілізації суспільства на підтримку держави. Воєнний стан та збройні конфлікти значно посилили потребу у швидкому поширенні інформації, що призводить до зростання випадків неправомірного використання контенту. При цьому порушення авторських прав, як правило, відбуваються в умовах недостатнього правового контролю, оскільки ресурси держави спрямовані на інші першочергові задачі. Це підвищує ризики для авторів та правовласників на результати інтелектуальної, творчої діяльності, які не можуть забезпечити належний захист своїх прав.

Сучасні медіаплатформи, особливо соціальні мережі, стали джерелом поширення величезних обсягів інформації, у тому числі візуального контенту, статей, відеоматеріалу, тощо. Часто під час воєнного стану ці матеріали використовуються без дозволу авторів, що не тільки порушує їхні права, але й призводить до фінансових втрат та втрати контролю над використанням створеного об'єкта. З одного боку суспільство прагне до максимального обміну інформацією, щоб отримати повну картину подій.

З іншого боку, недотримання авторських прав у цьому процесі створює значний правовий вакуум, який може негативно вплинути на культуру і творчо-інформаційну сферу в майбутньому.

Особливо важливою є проблема використання авторського контенту з пропагандистською метою. Під час війни деякі авторські твори можуть бути використані

з метою маніпуляції громадською думкою або дезінформації, що порушує не лише права авторів, а й загрожує інформаційній безпеці держави. Використання контенту без дозволу може призвести до викривлення оригінальної ідеї автора та викликати недовіру до джерел інформації. Це створює додатковий виклик для правового регулювання та моніторингу медіапростору, особливо з огляду на труднощі в ідентифікації та відстеженні подібних порушень у цифровому середовищі.

Крім того, порушення авторських прав під час воєнного стану негативно позначається на економіці. Автори, видавництва та інші правовласники втрачають можливість отримувати доходи від своєї інтелектуальної та творчої діяльності, що особливо критично під час економічної нестабільності, спричиненої війною. У довгостроковій перспективі це може призвести до відчуження талановитих творців від професійної діяльності, зниження інноваційної

історичні дані у своїй діяльності, долучаючи до їхньої інтерпретації провідних істориків та фахівців у галузі гуманітарних наук [1, с. 74].

Через медіа здійснюється комплексний вплив на суспільну думку, що включає формування образів ворога, героїв, а також створення наративів, які викликають довіру, солідарність в співпереживання. Суспільство потребує не лише фактів про події, а й осмислення та інтерпретації цих подій, що дозволяє кожній людині зайняти певну позицію. Наприклад, через медіа повідомляються факти про бойові дії, втрати та перемоги, водночас у висвітленні підкреслюється мужність та самопожертва військових, які борються за свободу. Таке представлення інформації формує в суспільстві почуття гордості за свою країну, а також неприйняття дій агресора, що стає основою для громадської підтримки та єдності.

Особливо медіа в умовах воєнного стану також активно використовуються для протидії ворожій пропаганді та дезінформації. В сучасних конфліктах інформаційна складова є одним із ключових елементів стратегії, тому засоби масової інформації працюють над тим, щоб не допустити поширення недостовірної інформації та забезпечити суспільство перевіреними даними. Держава використовує медіаресурси для оперативного спростування фейків, що сприяє формуванню довіри до національних ЗМІ та підвищенню рівня інформаційної безпеки. Це особливо важливо, оскільки ворожа пропаганда спрямована на підірив морального духу населення, створення паніки та поширення страху.

Таким чином медіапростір під час воєнного стану стає інструментом для підвищення свідомості населення, спрямованої на захист прав та свобод, гуманітарну підтримку та волонтерську діяльність. В свою чергу саме контент, який розміщений в медіапросторі здатен стимулювати почуття відповідальності та

солідарності серед громадян, заохочуючи їх до активної участі у суспільному житті. Саме за допомогою контенту медіа або громадські медіа не лише передають інформацію, але й служать мостом соціальної інтеграції, згуртовуючи суспільство навколо спільних цілей та цінностей у складний час.

За результатами дослідження тенденції споживання медіа-контенту, Субашкевич І.Р. та Рижко В.Р. дійшли висновку, що зростання часу, проведеного у медіа-просторі під час війни, характерне як для чоловіків, так і для жінок. При цьому українці скоротили час, відведений на особисті справи, з метою частішого моніторингу новин. Це явище, ймовірно, обумовлене поєднанням тривожності, страху перед невизначеністю та інформаційної зацікавленості [2, с.42].

Повага до авторських прав на контент в медіапросторі під час війни є важливою з кількох ключових причин. По – перше, дотримання прав інтелектуальної власності сприяє підтримці довіри до офіційних джерел інформації та протидії інформаційному хаосу. Незаконне використання контенту часто призводить до його викривлення, поширення неправдивих повідомлень чи втрати значення або контексту, що може бути використано стороною конфлікту для маніпуляції. По – друге, авторський контент, зокрема аналітичні статті, фото- та відеоматеріали, створює унікальний інформаційний продукт, який відображає культурну та історичну ідентифікацію держави. Порушення цих прав підриває економічну мотивацію авторів і знижує рівень їхньої участі в інформаційному спротиві. Нарешті, дотримання авторських прав під час війни є проявом правової культури, що демонструє прихильність держави та суспільства до верховенства права навіть у надзвичайних обставинах, підкреслюючи різницю між демократичними цінностями та агресивною політикою ворога.

На думку Кочиної О.С., основними причинами порушень авторських прав в мережі Інтернет є анонімність користувачів, яка ускладнює їх ідентифікацію; транскордонний, інтерактивний і віртуальний характер мережі, що створює перешкоди для державного реагування та притягнення порушників до відповідальності; складність у визначення видів правовідносин і соціальних зв'язків, яка впливає на точність правової кваліфікації дій користувачів; а також проблема встановлення точного часу доступу до мережі та правосуб'єктність її учасників, що ускладнює процес правового регулювання в цифровому середовищі [3, с.40].

У медіапросторі існує кілька основних видів порушень авторських прав, кожен із яких має свої особливості і наслідки під час воєнного стану. До основних видів порушень належать:

1. Неправомірне копіювання та розповсюдження контенту. Це найпоширеніший вид порушення, який включає копіювання, використання та розповсюдження творів без дозволу автора (правовласника). Об'єктами таких порушень є права на статті, фотографії, відеоматеріал, аудіоконтент. В умовах воєнного стану, коли важливо швидко передавати інформацію, збільшується кількість неправомірного копіювання та розповсюдження матеріалів, оскільки медіа та блогери іноді нехтують дозволами авторів (правоволодільців), посилаючись на терміновість та суспільний інтерес [4]. Незважаючи на те, визначені суб'єкти не мають на меті отримання прибутку від використання такого матеріалу, вчинені дії без отримання дозволу автора (правовласника) є порушенням авторських прав.

2. Незаконне використання контенту в комерційних цілях. Війна призводить до зростання інформаційної активності, і деякі суб'єкти господарювання чи фізичні особи можуть

Крім того, у період дії воєнного стану зростає значення інформаційної безпеки та протидії дезінформації, що вимагає активного моніторингу контенту та його правомірності. Деякі платформи та медіакомпанії встановлюють внутрішні механізми контролю, наприклад, маркують контент від офіційних джерел або блоку-

4. Культурні наслідки полягають у зниженні рівня захисту культурної спадщини через неконтрольо-

ване використання творів мистецтва, втрати унікальності творчих результатів через їхнє масове піратське копіювання, погіршенні умов для створення нового культурного контенту через економічну невідповідність для авторів.

5. Міжнародні наслідки полягають у репутаційних ризиках для України як держави, що може втратити довіру міжнародних партнерів у сфері захисту прав інтелектуальної власності, відмові міжнародних організацій та правовласників надавати доступ до свого контенту українському ринку через ризик порушень, ускладнені гармонізації українського законодавства із законодавством ЄС у рамках інтеграційних процесів.

Кожна з цих груп наслідків підкреслює важливість пошуку балансу між суспільними потребами у період воєнного стану та захистом прав авторів і правовласників.

Висновки. Порушення авторських прав під час воєнного стану – це неправомірне використання об'єктів авторського права (літературних, художніх, музичних творів, програмного забезпечення тощо) у період дії воєнного стану, що завдає шкоди правам авторів, правовласників або суспільним інтересам. Такі дії можуть набувати особливої форми через ослаблення правозахисних механізмів, зростання доступності контенту та використання творів без згоди правовласників у зв'язку з нагальними суспільними потребами чи інформаційними викликами.

Порушення авторських прав під час воєнного стану є багатогранною проблемою, що поєднує юридичні, економічні, соціальні, культурні та міжнародні аспекти. У цей час зростає кількість неправомірного використання об'єктів інтелектуальної власності, зумовленого як прагненням суспільства оперативно реагувати на інформаційні виклики, так і ослабленням інституційних механізмів захисту прав.

Значущим наслідком порушень є зниження правової культури суспільства, що може стати перешкодою для подальшого розвитку креативних індустрій в Україні. Формування толерантного ставлення до незаконного використання контенту підриває мотивацію авторів до створення нових творів, що негативно впливає на культурну спадщину та інноваційну сферу. Крім того, міжнародні репутаційні втрати України можуть ускладнити інтеграцію до глобальних економічних і правових систем, зокрема у контексті гармонізації з нормами ЄС.

Для подолання цих викликів необхідно забезпечити баланс між суспільними потребами у період воєнного стану та правами авторів і правовласників. Це передбачає вдосконалення нормативно – правової бази, посилення інформаційних кампаній щодо важливості дотримання авторських прав і створення механізмів швидкого та ефективного захисту порушення прав. Лише комплексний підхід дозволить мінімізувати негативні наслідки порушень, зберігаючи умови для культурного, економічного та соціального розвитку.

У статті досліджено проблему порушення авторських прав у медіапросторі під час воєнного стану, що набуває особливого значення в умовах активного використання цифрових платформ для розповсюдження інформації. Визначено ключові фактори, які сприяють таким порушенням: анонімність користувачів, транскордонний і віртуальний характер Інтернету, труднощі у правовій кваліфікації дій, складність визначення правосуб'єктності, а також особливості функціонування цифрового середовища в умовах війни.

Особливу увагу в статті приділено аналізу механізмів розповсюдження медіаконтенту під час воєнного стану, коли авторські

твори стають не лише джерелом інформації, а й важливим засобом формування громадської думки, документування історичних подій та підтримки морального духу суспільства. Водночас такі умови створюють підґрунтя для недобросовісного використання контенту, поширення неправдивої інформації та інших порушень, що негативно впливають як на права авторів, так і на інформаційну безпеку держави.

У дослідженні використано системний та структурно-функціональний методи. Системний метод дозволив виявити ключові складові порушень авторських прав у медіапросторі та взаємозв'язки між ними, враховуючи їхній вплив на загальну правову систему в умовах воєнного стану. Структурно-функціональний метод дав змогу проаналізувати окремі елементи медіасфери, визначити їх роль у поширенні інформації та оцінити вплив цих процесів на правовідносини, що виникають у сфері авторського права. Поєднання цих методів забезпечило комплексність і глибину дослідження.

Дослідження порушень авторських прав у медіапросторі під час воєнного стану має важливе теоретичне та практичне значення. Воно сприяє формуванню науково обґрунтованих підходів до аналізу таких порушень і розуміння правових викликів цифрової епохи. Практичне значення полягає у можливості використання результатів дослідження для створення ефективних механізмів захисту авторських прав і забезпечення інформаційної безпеки в умовах кризових ситуацій, що особливо актуально для України під час воєнного стану.

Ключові слова: право інтелектуальної власності, авторське право, захист прав, порушення авторських

прав, медіапростір, інформаційна безпека, суспільний інтерес.

Mazurenko S. Copyright violations in the media space during martial law

This article examines the issue of copyright violations in the media space during martial law, which has gained particular significance due to the active use of digital platforms for information dissemination. Key factors contributing to these violations are identified, including user anonymity, the cross-border and virtual nature of the Internet, challenges in legal qualification of actions, difficulty in determining legal subjectivity, and the specific functioning of the digital environment during war-time.

Special attention is given to the analysis of media content distribution mechanisms during martial law, where copyrighted works not only serve as sources of information but also as crucial tools for shaping public opinion, documenting historical events, and maintaining societal morale. However, these conditions also create opportunities for misuse of content, spreading false information, and other violations that negatively affect both authors' rights and national information security.

The study employs both systemic and structural-functional methods. The systemic method helped identify the key components of copyright violations in the media space and their interconnections, considering their impact on the overall legal system under martial law. The structural-functional method enabled an analysis of specific elements of the media sphere, their role in information dissemination, and their impact on the legal relations emerging in the field of copyright. The combination of these methods ensured the comprehensiveness and depth of the research.

The study of copyright violations in the media space during martial law holds significant theoretical and practical value. It contributes to the development of scientifically grounded approaches to analyzing these violations and understanding the legal challenges of the digital age. The practical significance lies in the potential use of the research results to create effective mechanisms for protecting copyright and ensuring information security in crisis situations, which is especially relevant for Ukraine during martial law.

Key words: intellectual property law, copyright, rights protection, copyright violations, media space, information security, public interest.

Література:

1. Примаченко О. Роль медіа в комплексному впливові історії на суспільну свідомість. Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2022. Випуск 30, С. 74–82 / URL: http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/30_2022/9.pdf
2. Субашкевич І.Р. та Рижко В.Р. Медіа-активність особистості під час війни в Україні. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. С. 37–42. / URL: https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2022/7.pdf
3. Кочина О.С. Порушення авторських прав у мережі Інтернет: правові проблеми та шляхи їх подолання. Нове українське право, Випуск 4, 2022 с. 38–43. / URL: <https://surl.lu/msvdpn>
4. Флорескул С., Лосева В. Авторські Права у Цифрову Епоху: Особливості Захисту в Інтернеті / URL: <https://surl.lt/xriwrt>
5. Стародуб І. Кримінальна відповідальність за порушення авторського права. Юридична газета online: всеукраїнське професійне юридичне видання. / URL: <https://surl.cc/tyblgv>
6. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 1 грудня 2022 року № 2811-IX / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
7. Галупова Л. І. Захист прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Т. 2. – С. 745–749. / URL: <https://surl.lu/qtiouu>
8. Семешко Р. Авторське право в умовах війни. Точка зору Асоціації з управління аудіовізуальними правами «АРМА-Україна» / URL: <https://surl.li/egsnno>
9. Шувар Н. Авторське право під час війни: як медіа використовувати чужі фото та відео / URL: <https://surl.li/vwsxwk>